

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaalministri ning regionaal- ja põllumajandusministri määruste muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus „Regionaalministri ning regionaal- ja põllumajandusministri määruste muutmise“ (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 12 lõike 3, § 24 lõike 1 ja § 30 lõike 9 alusel.

Eelnõuga sätestatakse teatav paindlikkus ostumenetluse tingimuste muutmisele riigihangete registris. Seega on eelnõuga kavandatavate muudatuste eesmärk eelkõige leevendada ettevõtjatele kehtivaid nõudeid ostumenetluse korraldamisel riigihangete registris ja vähendada ettevõtjate halduskoormust.

Nimetatud muudatused tehakse järgmistes määrustes (edaspidi koos *muudetavad määrused*):

- regionaal- ja põllumajandusministri 9. augusti 2024. a määrus nr 52 „Perioodi 2023–2027 bioressursside väärindamise investeeringutoetus“;
- regionaal- ja põllumajandusministri 5. novembri 2024. a määrus nr 65 „Perioodi 2023–2027 kvaliteedikava raames toodetud toote teavitus- ja müügiedenduse toetus“;
- regionaal- ja põllumajandusministri 19. augusti 2025. a määrus nr 73 „Perioodi 2023–2027 lühikeste tarneahelate ning kohalike turgude kaudu põllumajandustoodete ja toidu turustamise võimaluste arendamise toetus“;
- regionaalministri 4. juuli 2024. a määrus nr 45 „Perioodi 2023–2027 maaparandussüsteemi ajakohastamise, keskkonnakaitserajatise ehitamise ja eratee arendamise investeeringutoetus“;
- regionaal- ja põllumajandusministri 28. juuli 2025. a määrus nr 67 „Perioodi 2023–2027 maapiirkonnas ettevõtluskeskkonna arendamise investeeringutoetus“;
- regionaal- ja põllumajandusministri 9. augusti 2024. a määrus nr 53 „Perioodi 2023–2027 metsataimlate arendamise investeeringutoetus“;
- regionaal- ja põllumajandusministri 13. augusti 2025. a määrus nr 72 „Perioodi 2023–2027 suur- ja väikeprojektide toetuse andmise tingimused ja kord“;
- regionaal- ja põllumajandusministri 27. juuni 2025. a määrus nr 60 „Perioodi 2023–2027 toiduainetööstuse investeeringutoetus“ (edaspidi *määrus nr 60*).

Samuti muudetakse eelnõuga määrust nr 60 peamiselt seetõttu, et edaspidi oleks võimalik seda toetust taotleda ka lühemat aega toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas tegutsevatel ekspordile suunatud ettevõtjatel, kellel on osutunud keeruliseks täita toetuse taotlemise üheks tingimuseks olevat majandusliku jätkusuutlikkuse koondhinnangu nõuet. Muudatuse tulemusena saavad edaspidi vähem kui kolm majandusaastat toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas tegutsenud ettevõtjad seda toetust taotleda, kui nad tõendavad täiendavalt oma võimekust toetatav tegevus ellu viia. Lisaks täpsustatakse eelnõuga määruse nr 60 taotluse hindamise kriteeriumeid.

Määrus hõlmab „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise KK2.1 „Investeeringud metsa kliimamuutustega kohanemiseks – tootlikud investeeringud“ tegevust KK2.1.2 „Taimlamajanduse arendamine“, sekkumist KK3 „Maaparanduslikud keskkonnakaitserajatised“, sekkumist 1.9.3 „Investeeringud põllumajandusega seotud taristu (erateed) kaasajastamisse“, sekkumist 0.3 „Innovatsioonikoostöö projektid – Euroopa innovatsioonipartnerluse tegevusrühma projektid“, sekkumist 1.9.1 „Investeeringud põllumajandusega seotud taristu

(kuivendus- ja veerežiimi kahepoolsed reguleerimissüsteemid) kaasajastamisse erasektori poolt“, sekkumist 2.2 „Toidutööstuste materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud“, sekkumist 3.2 „Liidu ja riiklike kvaliteedikavade rakendamise toetamine“, sekkumist 3.4 „Lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu arendamine“, sekkumist 8.2 „Investeeringud ettevõtluskeskkonna arendamiseks maapiirkonnas“ ning sekkumist 8.3 „Investeeringud bioressursside väärindamisse“.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ning sama osakonna nõunik Kalev Karisalu (625 6299, kalev.karisalu@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Kadri Jänes (625 6539, kadri.janes@agri.ee). Eelnõu toimetas keeleliselt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheksast paragrahvist.

Eelnõu §-des 1–7 ja 8 punktis 2 tehakse muudatus, mille kohaselt on edaspidi ostumenetluse oluliste tingimuste muutmine paindlikum. Muudetavates määrustes sätestatud sõnastuse kohaselt ei ole ostumenetluse käigus selle oluliste tingimuste muutmine lubatud, mis tähendab seda, et muuta ei või tellitava töö, teenuse või soetatava vara kirjeldust ja tehnilisi andmeid, samuti majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamiseks määratud pakkumuste hindamise kriteeriume ning pakkumuste esitamise tähtpäeva. Kui aga tegemist on ilmselge ebatäpsuse kõrvaldamisega, mis sisuliselt nimetatud tingimusi ei muuda, on sellise paranduse tegemine lubatud, sest seda ei käsitleta kui viidatud tingimuste muutmisenä. Muudatuse tulemusena võimaldatakse edaspidi ostumenetluse olulisi tingimusi muuta, kuid üksnes juhul, kui antakse hinnapakumuste esitamiseks täiendav tähtaeg, mis ei ole lühem kui vähemalt pool esialgsest hinnapakumuste esitamise tähtajast, ja endiselt ei tohi prima pakkumuse valimisel neist tingimustest kõrvale kalduda.

Eelnõu § 8 punktides 1, 5, 6 ja 9 tehtud muudatusega täpsustatakse sätte sõnastust, ühtlustades see strateegiakava raames antavate teiste toetuste määruste sõnastustega sätte sisu muutmata, et tagada õigusnormi sisu selgus ja üheselt mõistetavus.

Eelnõu § 8 punktiga 3 täiendatakse määruse nr 60 § 8 lõikega 9 õigusselguse huvides, et oleks üheselt mõistetav, et ka ostumenetluse läbiviimisel riigihangete registris peab arvestama määruse nr 60 § 4 lõikes 6 sätestatuga, mis tähendab, et toetatava tegevusega ei tohi alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi võtta, ning toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei tohi olla väljastatud varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Eelnõu § 8 punktidega 4, 7 ja 8 laiendatakse toetuse taotlejate sihtgruppi. Muudatuse tulemusel antakse edaspidi toetust ka toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas tegutsevale ettevõtjale, kes on taotluse esitamise hetkel tegutsenud toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas alla kolme majandusaasta, kuid kelle tegevus on suunatud ekspordile (taotluse esitamise aastal või sellele vahetult eelnenud aastal oli müügitulu vähemalt 1 000 000 eurot ja kogu müügitulust üle 50% moodustas müügitulu ekspordist). Kuna strateegiakava kohaselt on toidutööstuste materiaalsete ja immateriaalsete investeeringute puhul toetuse saajateks majanduslikult jätkusuutlikud ettevõtjad, siis peavad ka täiendavalt toetuse taotlejate sihtgruppi arvatud ettevõtjad olema majanduslikult jätkusuutlikud. Muudatuse tulemusena sätestatakse erand, mille kohaselt sellised toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas tegutsevad ekspordile suunatud ettevõtjad ei pea vastama määruse nr 60 lisa 1 „Majandusliku jätkusuutlikkuse hindamise mudel“ kehtestatud jätkusuutlikkuse koondhinnangule. Küll aga peavad need toetuse taotlejad (toiduainetööstuse

tegevusvaldkonnas alla kolme majandusaasta tegutsevad ekspordile suunatud ettevõtjad) esitama taotluses täiendava teabe taotluse esitamise aasta või sellele vahetult eelnenud aasta müügitulu ja ekspordist saadud müügitulu kohta, samuti dokumendid oma majandusliku jätkusuutlikkuse tõendamiseks (eelno § 8 punkt 7). Majanduslikku jätkusuutlikkust tõendavaks dokumendiks on mingi toetatava tegevuse elluviimisega kaasnevate kohustuste katmist ja täiendava kapitali hankimise võimaluse olemasolu kinnitav dokument, näiteks pangagarantii, ettevõtte omaniku garantii või tagatis.

Eelnõu § 8 punktiga 10 kehtestatakse määruse nr 60 lisad 2 ja 3 uues sõnastuses.

Määruse nr 60 lisas 2 on sätestatud mikro- ja väikeettevõtja taotluse hindamiskriteeriumid ning lisas 3 keskmise suurusega ettevõtja ja suurettevõtja taotluse hindamiskriteeriumid. Nii mikro- ja väikeettevõtja taotluse hindamiskriteeriumites kui ka keskmise suurusega ettevõtja ja suurettevõtja taotluse hindamiskriteeriumites hinnatakse taotluseid järgmiste hindamiskriteeriumite alusel:

- 1) majanduslikud hindamiskriteeriumid;
 - 2) keskkonnaeesmärkide saavutamisse panustamise hindamiskriteeriumid;
 - 3) sisendite varustuskindluse tagamisse panustamise hindamiskriteeriumid;
 - 4) välisturule müümise osakaalu suurendamise hindamiskriteeriumid;
 - 5) koostööle suunatud hindamiskriteeriumid;
 - 6) konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse suurendamisele suunatud hindamiskriteeriumid.
- Need hindamiskriteeriumid jagunevad omakorda alakriteeriumiteks. Alakriteeriumite arv, sisu ja nende täitmise eest antavate punktide arv võivad lisades 2 ja 3 erineda.

Hindamiskriteeriumis 1 „Majanduslikud hindamiskriteeriumid“ täiendatakse lisa 2 hindamiskriteeriumi 1.3 selliselt, et edaspidi saab hindepunkte ka see toetuse taotleja, kes toetatava tegevuse tulemusena rajab uue ettevõtte, kus töödeldakse toitu.

Lisa 3 (keskmise suurusega ettevõtja ja suurettevõtja taotluse hindamiskriteeriumid) alakriteeriumi 1.4.2 joonealust märkust täpsustatakse selliselt, et kui toetuse taotleja töötlemisettevõttes kasutatakse toodete tootmiseks põhitoorainena juba eelnevalt töödeldud toodet, mille kohta Statistikaameti statistikatöodes PM100 või PM0281 Eesti kogutoodangu andmeid ei esitata (nt jahu, rapsiõli), siis hindepunkte antakse nimetatud statistikatöodes toodud toote koguseks teisendatud põhitooraine koguse alusel (nt jahukogus teisendatud teraviljakoguseks, rapsiõli kogus teisendatud rapsikoguseks). Teisendamise arvutuskäiku peab toetuse taotleja täiendavalt selgitama.

Lisas 3 täiendatakse „Majanduslikke hindamiskriteeriumeid“ ka uue alakriteeriumiga 1.6 „Uue töötlemisettevõtte rajamiseks tehtud investeering“, mille kohaselt hindepunkte antakse keskmise suurusega ettevõtjatele ja suurettevõtjatele, kes viivad ellu toetatava tegevuse, mille tulemusena rajatakse uue ettevõtte, kus töödeldakse toitu. Toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas töötlemisega alustamisel või uue töötlemisettevõtte rajamisel on positiivne mõju nii kohaliku ettevõtluse ja maaelu arendamisele, kohaliku tooraine väärindamisele kui ka üldisele toidujulgeoleku tagamisele, mistõttu täiendavate hindepunktide andmine on põhjendatud.

Hindamiskriteeriumis 2 „Keskkonnaeesmärkide saavutamisse panustamise hindamiskriteeriumid“ täpsustatakse lisa 2 alakriteeriumite 2.1.1 ja 2.1.2 ja lisa 3 alakriteeriumite 2.1.1 ja 2.1.2 joonealuseid märkuseid, mis juhul antakse süsiniku jalajälje hindamise eest hindepunkte.

Süsiniku jalajälje hindamise eest hindepunktide saamiseks tuleb jalajälje arvutamisel kasutada tööriista, mis järgib rahvusvahelist *Greenhouse Gas Protocol* standardit ja on kooskõlas Kliimaministeeriumi veebilehel avaldatud mudeliga. Kliimaministeerium kui süsiniku jalajälje ja selle hindamise osas pädev asutus on juhtinud tähelepanu mudeli kasutamisel süsiniku jalajälje

hindamise ulatuse arvestamisele. Kuna hetkel ei ole tagatud, et kõikidele toetuse taotlejatele oleksid kõik mudelis kasutatavad andmed mõistlikult või teatud juhtudel ka üldse kättesaadavad, siis on Kliimaministeerium seisukohal, et üldjuhul piisab süsiniku jalajälje arvutamisel mudelis mõjualade 1 ja 2 hindamisest ning mõjuala 3 hindamine on põhjendatud vaid juhul, kui see on sisuliselt oluline ning andmed kättesaadavad. Ka *Greenhouse Gas Protocol* standardi kohaselt peavad ettevõtjad vähemalt arvestama ja aru andma mõjualadest 1 ja 2 ning mõjuala 3 on valikuline aruandluskategooria (ettevõtja võib lisada asjakohaseid mõjuala 3 (M3) kategooriaid). Eelnevast tulenevalt täpsustatakse vastavate alakriteeriumite joonealuseid märkuseid selliselt, et kui süsiniku jalajälje hindamisel ei ole võimalik mõjuala 3 (M3) hinnata, esitatakse selle hinnangust väljajätmise kohta põhjendus.

Hindamiskriteeriumis 4 „Välisturule müümise osakaalu suurendamise hindamiskriteeriumid“ täpsustatakse lisa 2 ja lisa 3 kõiki alakriteeriumeid, mis puudutavad hindepunktide andmist ekspordi eest. Muudatuse tulemusena ei anta nendele toetuse taotlejatele hindepunkte, kes oma toodangut ekspordivad või on hiljuti ekspordinud riiki, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu sanktsioone seoses agressiooniga Ukraina vastu või selle toetamisega. Euroopa Liit on seoses agressiooniga Ukraina vastu või selle toetamisega kehtestanud sanktsioonid, sealhulgas laiaulatuslikud kaupade ja teenuste ekspordipiirangud, Venemaale¹, Valgevene² ja Iraanile³. Kuigi toiduained humaansetel kaalutlustel sanktsioneeritud toodete nimekirja ei kuulu ja juriidiliselt on nende eksportimine neisse riikidesse võimalik, riivab selline tegevus siiski ühiskonna õiglustunnet ja kahjustab solidaarsust Ukrainaga. Võttes arvesse, et toiduainetööstuse investeeringutoetuse meedet finantseeritakse ka Euroopa Liidu eelarvest ja seetõttu toetuse andmist eelnimetatud sanktsioneeritud riikidesse toiduainete eksportijatele välistada ei saa, siis piiratakse selliste toetuse taotlejate hindepunktide saamist. Rohkem informatsiooni Euroopa Liidu kehtestatud sanktsioonide kohta leiab Välisministeeriumi veebilehelt <https://vm.ee/rahvusvahelised-sanktsioonid>.

Hindamiskriteeriumites 2, 3 ja 6 lisatakse lisa 2 alakriteeriumite 2.1.1, 3.1 ja 6.1 ning lisa 3 alakriteeriumite 2.1.1, 3.1.1 ja 6.1.1 joonealustesse märkustesse samasisuline täpsustus hindepunktide andmise kohta ettevõtjaväliste ekspertide koostatud auditite ja muude asjakohaste dokumentide eest. Taotluste hindamisel on kolme erineva hindamiskriteeriumi alusel võimalik saada hindepunkte ettevõtjaväliste ekspertide koostatud asjakohaste auditite või muude dokumentide esitamisel. Teatud auditite või muude dokumentidega saab tõendada mitmele hindamiskriteeriumile vastavust (nt energiaauditi või energiauhtimissüsteemi standardi ISO 50001 eest on põhimõtteliselt võimalik punkte saada taotleja panuse eest keskkonna- ja kliimaeesmärkidest teadlikkuse parandamisse või toiduainetööstuse toimepidevuse tagamisest teadlikkuse parandamisse). Eelnevast tulenevalt lisatakse joonealustesse märkustesse, et ühe ja sama auditiga või sertifikaadiga või muu dokumendiga saab tõendada vaid ühe hindamiskriteeriumi ja seejuures vaid ühe alakriteeriumi täitmist, et vältida nõ topelt hindepunktide andmist.

Ühe ja sama auditite või muu dokumendi eest hindepunktide saamise võimaluse välistamisega (mikro- ja väikeettevõtjatel ning keskmise suurusega ettevõtjatel ja suurettevõtjatel) vähendatakse ka keskmise suurusega ettevõtjate ja suurettevõtjatel ehk lisa 3 alakriteeriumites 2.1.1, 3.1.1 ja 6.1.1 sätestatud ettevõtjavälise eksperdi koostatud auditite ja muude asjakohaste dokumentide eest antavate hindepunktide arvu kolmelt kahele hindepunktile, ühtlustades seega mikro- ja väikeettevõtjatest taotlejatele sama kriteeriumi eest antavate punktide arvuga.

¹ Nõukogu otsus 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 229 31.07.2014, lk 13–).

² Nõukogu määrus (EÜ) nr 765/2006, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 134 20.05.2006, lk 1–).

³ Nõukogu määrus (EL) 2023/1529, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Iraani sõjalise toetusega Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale ning relvastatud rühmitustele ja üksustele Lähis-Idas ja Punase mere piirkonnas (ELT L 186 25.07.2023, lk 1–).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186).

Nimetatud Euroopa Liidu õigusakt on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Muudatused tagavad määruse rakendamisel parema õigusselguse. Muudatused loovad ettevõtjatele paremad ja selgemad tingimused toetuse taotlemiseks. Eelnõuga tehtavaks olulisimaks muudatuseks on, et edaspidi on teatav paindlikkus ostumenetluse tingimuste muutmisel riigihangete registris. Selle muudatustega toetuse taotleja ega toetuse saaja halduskoormus ei suurene, samuti ei kasva Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) töökoormus.

Määruses nr 60 üheks olulisemaks muudatuseks on sihtgrupi laiendamine, andes võimaluse edaspidi toetust taotleda ka toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas tegutsevale ettevõtjale, kes on taotluse esitamise hetkel tegutsenud toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas alla kolme majandusaasta, kuid kelle tegevus on suunatud ekspordile. Toetuse taotlejate sihtgrupi laiendamisel on positiivne mõju, sest toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas tehtavad investeeringud aitavad kaasa Eesti toiduainetööstuse tegevusvaldkonna konkurentsivõime suurenemisele ja toidujulgeoleku tagamisele.

Arvestades, et muud toetuse saamiseks esitatavad nõuded ei muutu ning määruse nr 60 hindamiskriteeriumites tehtavad muudatused tagavad taotlejate võrdse kohtlemise ja loovad suurema õigusselguse, ei ole tegemist olulise mõjuga.

Eelnõuga ei kaasne mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale ega regionaalarengule, samuti ei kaasne sotsiaalset ja demograafilist mõju.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega kulusid ega tulusid ei lisandu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Kliimaministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le.